

Stigmos metai

Danguolė Survilaitė
Klubo „13 ir Ko“ vadovė

Šiais metais mes ypač daug dėmesio skirsime kovai su psichikos ligonių stigma* ir diskriminacija*.

2007 metai – Lygių galimybių metai. Lygių galimybių visiems, nepaisant lyties, amžiaus, neįgalumo, religijos, seksualinės orientacijos. Girdėjome, kad lietuviai laikomi viena iš netolerantiškiausių Europos tautų, ir žmonės pas mus tikrai diskriminuojami visais šiais aspektais. Ar ne moterų diskriminaciją rodo ypač mažas jų skaičius tarp Seimo narių, vadovaujančių darbuotojų? (Ta proga galime pasidžiaugti, kad Vilniaus universiteto psichiatrijos klinikos vadove tapo doc. Vita Danilevičiūtė. Nuoširdžiai ją sveikiname!) Diskriminuojami pas mus žmonės ir dėl amžiaus. Visai neseniai buvo atšauktas medikams anksčiau galiojęs įstatymas, kad vadovaujančias pareigas gali užimti asmenys tik iki 65 metų (Lietuvoje, kurios Prezidentas – vienas iš vyriausių valstybės vadovų pasaulyje!). Kitos seksualinės orientacijos žmonės protestuoja, kad Vilniuje šįmet nepavyko organizuoti gėjų ir lesbiečių parado. Spauldoje skaitėme, kad neįgalūs žmonės negali gauti paskolų iš bankų. Su tuo, kaip žmonės žiūri į psichikos ligonius, susiduriame kasdien. Todėl buvo ypač malonu sužinoti, kad VŠĮ „Globali iniciatyva psichiatrijoje“ akcija „Kvaila bijoti atsisukusio varžtelio“ pripažinta geriausiu nevyriausybinių organizacijos ryšių su visuomene projektu.

Pagaliau, praėjus daugiau kaip dvejiems metams po Helsinkio pasitarimo, balandžio mėn. LR Seime buvo priimta Valstybinė Psichikos sveikatos strategija. Pati Strategija iš esmės yra gera. Tereikia tik apgailestauti, kad ją rengiant ir priimant visiškai neatsižvelgta į psichikos paslaugų vartotojų nuomonę, nors tai ir buvo deklaruojama. Apie tai kalbėjome Klubo narių susitikime su Pasaulio sveikatos organizacijos Europos regiono atstovais.

Šiais metais mūsų Klubas „13 ir Ko“ vykdo projektą STIGMA, kurį finansuoja GAMIAN-Europe ir LR sveikatos apsaugos ministerija (SAM). Galime didžiuotis, kad iš 87 organizacijų, pateikusių SAM projektus, tik 47 paraiškos buvo patenkintos, o iš jų tik 5 gavo visą didžiausią 10 tūkst. litų sumą, ir mes esame tarp jų!

Didžiuojamės ir tuo, kad esame viena iš 23 Europos organizacijų, vykdančių tarptautinį GAMIAN-Europe projektą ir pacientų apklausas. 200 anketų jau išsiuntėme į Londoną, tačiau tyrimą tęsiame ir toliau. Didesnių problemų apklausinėdami pacientus nepatyrėme, išskyrus vieną susidūrimą Kaune (apie tai skaitykite Edmundo straipsnyje šiame numeryje).

Rudenį žadame surengti konferenciją ir plačiau pakalbėti apie tai, kaip visuomenė žiūri į psichikos ligonius ir ką reikėtų daryti. Pasiruošti konferencijai mums padės ir dalyvavimas birželio mėn. dviejose konferencijose apie stigmą ir diskriminaciją Nicoje, Prancūzijoje, ir Vokietijos mieste Triere. Pastarąją konferenciją remia Europos Komisija. Konferencijoje Nicoje dar kartą įsitikinome, kad apie mūsų organizaciją ir veiklą žino Europoje: vieno pranešimo metu skaidrėje Klubas „13 ir Ko“ buvo paminėtas tarp kitų 8 organizacijų, veikiančių antidiskriminacijos srityje.

Žinoma, kai kurie plačiai nuskambėję psichikos ligonių smurtavimo atvejai nepagerina visuomenės tolerancijos ir nemažina diskriminacijos. Beje, ko norėti iš plačiosios visuomenės, jei net viena patyrusi psichikos sveikatos slaugytoja, sužinojusi, kad mūsų Edmundas vadovaus slaugytojoms skirtoje konferencijai, paniekinamai pareiškė: „Kokia čia konferencija, jeigu jai vadovaus psichikos ligonis“ (?!). Taigi laikome savo pareiga ir uždaviniu šviesti ir profesionalus.

Šiame žurnalo numeryje toliau pasakosime apie pacientų teisių gynimą Lietuvoje ir pasaulyje. Spausdiname ištrauką iš teisės magistrės Lauros Navickaitės darbo apie psichikos ligonių teises. Zina nagrinėja neįgaliųjų lytinio gyvenimo problemas. Rene Talbot, gana agresyvios organizacijos IAAPA (International Association Against Psychiatric Assault – Tarptautinė asociacija prieš psichiatrines prievartas) sekretorius, protestuoja prieš JT Neįgaliųjų teisių Konvencijos ratifikavimą Vokietijoje (Lietuvoje ji neratifikuota, bet socialinio darbo ministrė V.Blinkevičiūtė ją jau pasirašė). Spausdiname aktualius Nacionalinės alkoholio ir tabako kontrolės koalicijos pranešimus dėl alkoholio ir tabako reklamos Lietuvoje. Žurnale rasite ir pasakojimų apie mūsų Klubo narių pomėgius, atostogas, jubiliejus, teste galėsite pasitikrinti savo mokymosi sugebėjimus.

Nuo šių metų ir aš asmeniškai nuolat patirsiu stigmą dėl amžiaus – taigi gavau pažymėjimą, su kuriuo Vilniaus mieste galiu važinėti transportu už pusę kainos... Visiems, sveikinusiems mane ta proga, nuoširdžiai dėkoju!

* stigma (gr. žymė, ženklas) – gėda, dėmė dėl psichikos sutrikimo ar kokio nors kito išskirtinumo.

* diskriminacija (lot. discriminatio – išskyrimas) – diskriminuoti – tai du asmenis ar dvi situacijas vertinti skirtingai, kai tarp jų skirtumo nėra, arba vertinti vienodai situacijas, kurios faktiškai yra skirtingos.